

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek

N^{ro.} 79.

10. Lipca 1820.

Wiadomości zagraniczne.
Hiszpania.

Gazeta Madrycka Dworska z d. 6. Czerwca, donosi o uwiadomieniu Sekretarza Stanu w Ministerium Skarbu wydanem do Jeneralnego Kapitana Navarry, że stosownie do wyroku Królewskiego zapadłego pod d. 8. Marca, wszyscy żołnierze i osoby wojskowe otrzymać mają żołd zaległy. Mowią, iż Stany (Cortes) nie będą odbywać swojego posiedzenia w Madrycie, lecz w mieście pobliskiem Segovii lub Guadalaxarze. Przybyli Deputowani utworzyli nieiako Juntę przygotowaną, która zbiera się w domu jednego z ich Członków.

Wielka Brytania i Irlandya.

Wiadomości najnowsze odebrane z Londynu z d. 14. z. m. donoszą, że układy z Królową ciągle trwają; pisma opozycyjne obstawiają przy swoim twierdzenia, że Jey Królewski Mość dopóty nie zezwoli na żadne warunki, póki nie będzie przywróconą do używania roszczonych sobie praw i godności. Kuryier powątpiewa o tem i bierze to tylko za dobrą poradę Dziennikarzów.

Gazety Times z d. 14. w obszernym artykule stara się dowieść, iż powinnością jest Xięcia Leopolda iak wdowca pozmarłej Xiężniczki Karolinie odwiedzić Królowę. Kuryier zaś twierdzi, iż byłoby bardzo nieprzyzwoicie, gdyby Xiąże w tych okolicznościach odwiedzić chciał Królowę, tym bardziej, że tego dotąd żaden Członek rodzinny nie dopełnił. Około 200 Wyborców i mieszkańców Westminsterskich udało się do High-Bailiff w Westminster, aby zyskali pozwolenie zgromadzenia się na placu Palace-Yard dla uchwalenia adresu życzeń Królowey, z powodu szczęśliwego iey przybycia do Anglii. P. Morris kazał im odpowiedzieć, iż on dopiero w ten czas będzie mógł oznaczyć im dzień do zgromadzenia się, iak Parlament rozstrzygnie pytanie, nad którym dotąd zawieszono

są rozprawy. Odpowiedź ta daną przez P. Morris sędziemy bydz bardzo rozumną. Mowcy z Palace-Yard nie przestaliby nasamem przełożeniu adresu, lecz fakcyta koryzystały ze sposobności dogodzenia swoim burzliwym zamiarom, a pospólstwo nie rozeszłoby się, nie wyrzpdziwszy bezprawiów, iak tego inż doświadczyliśmy zeszłego tygodnia. A może, pospólstwo to dla wykonania swojego władztwa towarzyszyłoby Deputowanym obranym do podania uchwalonego adresu w całej massie, przyczem bezwątpienia nie zachowałoby się bardzo spokojnie.

Francya.

Dokończenie nowego prawa wyborowego podług nowego układu, przerwanego w przeszłym Numerze gazety. Artykuł 5. Podatki gróntowe opłacane przez wdowę rachowane będą iednemu z iey synów, gdyby nie miała syna iednemu z wnuków, a gdyby nie miała ani syna ani wnuka temu z zięciów, którego ona wymieni. 6. Podczas wyboru Deputowanych, każdy Wyborca zapisze sam swój głos w biórze, w bulletinie do tego umyślnie sporządzonym, lub każe innemu przez siebie wybranemu zapisać Wyborcy. Bulletin swój oddaie Wyborca Prezesowi zapieczętowany napismie, który wrzuci go do przygotowanej na ten koniec urny. 7. Nikt nie może bydz obrany Deputowanym przy pierwszych dwóch zebraniach głosów, jeżeli nie ma za sobą przynajmniey iednego głosu więcey nad trzecią część wszystkich Członków, którzy składają Kollegium i iednego głosu nad połowę wszystkich Wyborców. Podprefektowie nie mogą bydz wybrani na Deputowanych przez Kollegia Wyborcze obwodowe, które lieżą w pośród siebie część Wyborców obwodu ieh Podprefektur. 9. Zmarli lub wystąpieni z Izby Deputowani uzupełnieni będą każdy z nich przez Kollegium, którego mianowało. Jeżeli który Członek z istniejącej Izby umrze lub wystąpi nian przydzie koley na ten Departament odnawienia swoich Deputowanych z którego tenże jest wybrany.

więc taki Członek uzupełniony będzie przez Kollegium Obwodowe Departamentowe. Izba oznacza przez losy porządek, podług którego zachowują się Kollegia obwodowe dla mianowań czasowych, aż do zupełnego odnowienia całej, Deputacyi. 10. W przypadku nieosadzonego miejsca przez Wybor optio (pomiedzy dwoma Departamentami), przez zeyście lub Wystąpienie Członka lub inne iakie przyczyny, Kollegia Wyborcze w przeciągu dwóch miesięcy maia być zwołane dla przedsięwzięcia wyborów. 11. Rozporządzenia ustaw z d. 5. Lutego 1817 i 25. Marca 1818, które nie są zniesione, teraznijszym prawem, będą ciągle w swoy mocy i rozciągają się na Kollegia Wyborcze Departamentów i Obwodów.

Dostrzegacz Austriacki z d. 28. Czerwca zawiera, umieszczony w gazetach Berlińskich Haudego i Spenera z d. 20. t. m., artykuł następujący: Od dawna mieliśmy pewne wiadomości z Francyi o poruszeniach, które wzniecić miało stronnictwo rewolucyjne na przypadek, gdyby nowe prawo wyborowe przyjęte zostało, w nadziei nietylko przyprowadzenia Narodu do powstania, lecz przez iednoczesne rozruchy w różnych Prowincjach, przerażenia Ministeryum i przywiedzenia go do tego, żeby Królowi boiaźliwe podawało środki; albowiem nie jest straszniejszego dla nieprzyjaciół Monarchii, iak widzieć się połączoną ze sprawiedliwością; nie bardziey nie pochlebia ich zamiarom iak kiedy Rząd obchodzi się łaskawie i pobłaża niewypełniwszy wprzód owych cnót Królewskich. Nie należy wątpić, że Ministeryum Francuzkie śledząc pilnem okiem kroki burzycieli zawiadomione o ich planach silnie przedsięwzięcie środki do zniszczenia onych. Skutki dowiodą, że dawno przygotowywane urządzenie powstania w Lyonie, Delfinacie, części Franche-Comté, tudzież w Lille, Rennes i Ronen wiadome były temuż Ministeryum. Nienależy atoli zaprzeczać, że tylko wypadki, które zabicie Xięcia Berry za sobą pociągnęły, dały powód temu stronnictwu do odważenia się na powstanie, albowiem chociaż to stronnictwo nasienie powstania sownie rozsiewało i starannie chodziło około siewu, który zbytecznie zeszedł, to przecież zamiarem iego było tylko w ostatnim razie wziąć się do gwałtownych kroków i przystąpić do rewolucyi, chociaż Ministrowie przedsięwzięli od trzech miesięcy środki to te nie przeszkadzały zupełnie do wykonania zamiarów. Najlepsza była pora do obalenia Monarchii na drodze

tego 1817 oślakania godna omyłka, którą kiedy popełniło Ministeryum, wprowadziło powoli przez wybory z 1817, 1818 i 1819 więcej iak sto Deputowanych części rewolucjonistów, częścią zagorzałych liberalistów do Izby. Potrzeba było tylko wyboru 4/5 dla zapewnienia temu stronnictwu większości, a po piątých Wyborach w roku 1821 musiałyby zniknąć wszelkie szlady żywiołów monarchicznych, i Izba Deputowanych zostałaaby zupełnie Zgromadzeniem demokratycznym. W tedy byłoby już łatwo rzeczą od kroku do kroku posuwać plan rewolucyjny, iaki się już po części wyjawiał w pismach tych ludzi i iak ten plan pomiedzy nimi niebachni w rozprawach Izby sami wydali. Szodki iaki mieli przedsięwzięć były następujące: uwolnienie ze służby wojska Szwajcarskiego tych wiernych ludzi Królowi; urządzenie demokratyczne gwardyi Narodowej, przez co otrzymałaby samych rewolucyjnych Naczelników, którzy nie byłiby podległemi Królowi; rozpuszczenie gwardyi Królewskiej lub oddalenie przychylnych Officerów Królowi; zobowiązanie Ministrów do zdawania sprawy ze wszystkich czynności; narzucenie Ministeryum demokratycznego w miejscu monarchicznie myślącego; zniesienie majoratów i Izby Parów iako tych skutki; odmienienie istniejącego porządku w następstwie Tronu Domu Królewskiego, przez co wstąpiłby na Tron taki Król, który będąc tworem rewolucyi, służyłby tak długo powstańcom za narzędzie, dopóki by ci nie poróżnili się między sobą względem przyszłego porządku rzeczy, i pokiby nie zaszły zdarzenia, od których każda pojedyncza fakcyia tego stronnictwa spodziewałaby się pomyślności swoich szczególnych planów.

W spokojnem wykonywaniu tego należy zycie ułożonego projektu, wspieranego przez błędy z różnych stron popełniane, przeszkodzono rewolucjonistom przełożeniem nowego prawa wyborowego, które nie zostawia szczególniey prawa Wyborów nayuboższej i powiększszey części z pracy rąk żyjącej klasie, iednak nie wyłącza iey całkiem nadaie naywięcej wpływu mającym posiadłości obywatelom, atoli nie należy myśleć, że po między tymi znajduje się sama tylko szlachta bo ta składa naymniejszą liczbę bogatych; prawo to zabrania powtórzenia przykładu stawionego podczas ostatnich wyborów przez bogatego kupca, w którego rękach wedle powszechnego mniemania znajduje się prywatny majątek Bonapartego, i który kilkuset naiemnikom każąc wybrać swoich kandydatów i przez szybkie zakupienie Przy-

wileiów handlowych w jednej chwili porobił ich kupcami i obywatelami zdolnymi głosować. Stronnictwo burzycieli, którego inaczej nie możemy nazwać podług zeznania wielu Deputowanych z lewey strony, przekonywało się, iż jeżeli nowe prawo przyjęte zostanie, Król iże zwolna nową Wyborę, przez które wpływ tego stronnictwa bardzo byłby słabym. Z tąd postanowili użyć wszystkiego dla przeszkodzenia przyjęcia tego prawa; gdyby się to było udało, oczekiwali by spokojnie naturalnego biegu wypadków, któreby ich zaprowadziły do osiągnięcia celu, lecz w razie przeciwnym użyć mieli środków do powstania, które mieli po Prowincyach. Z niechęcią przystępowali do tęj ostateczności, bo ta groziła im niebezpieczeństwem, a to przygotowanie wymagało więcej czasu iak się zdawało; że im tego dozwolą. Nadewszystko musieli myśleć nad tem, ażeby więcej zyskać czasu; jedna okoliczność sprzyiała im. Pierwszy projekt do prawa ułożony przez przeszłe Ministeryum zaraz po straszney zbrodni popełnionej na d. 13. Lutego zasadzał się na tem prawie fundamentalnem, iż potrzeba uczynić odmianę w konstytucyi i w tym względzie tak rojalistom siedzącym po prawey stronie był nieprzyjemny iak i rewolucyonistom, przecież tamci tylko przez szlachetne poświęcenie swoich osobistych widoków przyrzekli w spierać przełożenie Ministrów.

Tak więc należało spodziewać się z ich strony słabej tylko obrony projektu do prawa; można nawet spodziewać było, że się pomiędzy sobą poroznią; do tego, projekt przełożony składał się z 45 artykułów, które za pomocą różnych odmian mających bydź wniesionych i dodatków (*Amendments* i pod *Amendments*) obiecawały materyję do nieskończonych rozpraw. Z tąd niezmiernie był dotkliwy cios dla tych ludzi, gdy Ministeryum niespodziewanie cofnęło ten projekt i zastąpiło go innym mającym dwoiakie pierwszeństwo raz; że nic w sobie nie zawierał, co by się sprzeciwiało konstytucyi; po drugie, że się składał z małej liczby artykułów i bardzo iasno ułożonych.

W pierwszym względzie znikł pozor, pod którym starali się oburzyć publiczne mniemanie przeciwko przełożonemu projektowi, a przez skrócenie rozpraw przymuszeni zostali przyspieszyć przygotowanie do powstania. Pozostał im ieszcze jeden środek i tego użyć obcieli. Oto chciano zmusić Ministrów nade-wszystko do rozpoczęcia względem budżetu rozpraw, które w istocie musiałyby trwać mie-

siąc. Po ukończeniu tych, gdyby w czasie tym pomyslniejsze nie zaszły okoliczności, chciała lewa strona oświadczyć się przeciwko wszystkim dalszym rozprawom i opuścić Zgromadzenie. Przez to byłby Rząd zniewolony rozpuścić Izbę i nową zwołać; Izba ta musiałaby wybierana bydź podług istniejącego prawa; przez co rewolucyonisci osiągnęliby byli ieszcze prędzej swoy zamiar, iak żeby mieli dozwolić powoli przyiść do wyborów dwóch ostatnich piątych części. Krok ten gwałtowny nie miał bydź przedsięwzięty, dopóki by przez przyjęcie budżetu nie stawili się zarzutowi, iakoby chcieli naruszać Władzę Rządu. Tak było wszystko umowionem, aby powstaniu nadadź kształt prawności.

Udzielone pierwszeństwo rozprawie nad przełożeniem prawa wyborowego, obróciło wniwecz i te plany, a tak nic niepozostało więcej iak przyspieszyć środki przedsięwzięte po Prowincyach. O pobudzeniu do powstania w Paryżu nie myślano zupełnie. Trzebaby bardzo mało znać to miasto, aby sądzić, że łatwo można pobudzić mieszkańców iego do powstania i przywieść ich do tego, by należeli do udziału w obaleniu istniejącego rzeczy porządku; zużeni oni są serdecznie wszelkimi rewolucyami, pragną pokoju i przywiązani do rodziny Królewskiej, której domowych cnót codziennie są świadkami. Trudność takowego przedsięwzięcia nie uszła baczności burzycieli, nie mieli oni nawet postanowienia odważyć się na to. Tym czasem wypadek z d. 2. Czerwca spowodował ich do odmienienia nie spodziewane postanowienia i doświadczenia, czyli by nie udało się poburzyć Stolicy; nie powiodłoby się to, przynajmniej tyleby osiągnęli, żeby Ministeryum się zachwiało, bo lepiej za spokojnie się uprzednie zwycięstwem w części, iak rozstrzygnięcie rzeczy wystawić na niepewne i pojedyncze wypadki mające bydź przedsiębrane po Prowincyach. Jak śmieszna była rola Margrabiego Chauvelina, do której był użyty; to przecież rozruch przez niego zrzadzony nie był połączony z żadnymi osobistymi gwałtami ze strony liberalistów; zarzut; pierwszych kroków rozruchu, tycze się rojalistów, którzy natchnieni niechęcią przez postępowanie Francuzkiego Hunta, posunęli się do skarcenia uczącej się młodzieży, która zawczesnie uszła rodzicielskiej chłosty, do czego przynajmniej nie mieli żadnego powołania; a nawet wielu Deputowanych na ulicy zęlfyli. Błędu tego postanowiono użyć na szkodę sprawy rojalistów. Na Zgromadzeniu strony lewey

Deputowanych, mianem na d. 3. Czerwca u NN. którego imie kiedyś wymieni historia uczyniono do tego projekt. Atoli rewolucyoniści znaleźli opór, którego się nie spodziewali.“

„Tak nazwani półliberalici, to jest ci Deputowani, którzy bądź z przekonania lub prywatnych widoków i własney miłości, życzą sobie zbliżyć konstytucyją do demokracji, iednak ażeby osiągnąć ten cel nie chcą używać środków, które, gdyby się nie udały przywieśćby mogły do krwi przelewu; oświadczyli się przeciwko powstaniu.“ Z tego powodu zaszło gwałtowne rozdwojenie umysłów. Wielu z umiarkowańszych, którzy nie przypuszczeni byli, do tych tajemnic a iuż od niejakiego czasu zaczęli mieć podeyrzenie; poczynili iuż byli kroki, aby pojednanie się z rojalistami przyprowadzić do skutku. Tu stworzyły się im oczy; postrzegłszy przepaść, w którą chcieli ić w trącić, cofnęli się z nad brzegu oney. Tak podzielili się liberaliści na dwie części nazywając iedni drugich zaszczytnymi imieniami Memmenów czyli burzycielami. Prawdziw rewolucyoniści pozostali przy swoim przedsięwzięciu, chcąc doświadczyć czyli można pobudzić lud do powstania, atoli bez użycia wielkich wojskowych środków, które przeznaczone są dla Prowincyy. Chciano tylko się przekonać coby zrządzić można przez uczniów, młodych kupców, i czeladz rzemieślnicza. Uczniów iest około 6000 w Paryżu. Liczba czeladzi rzemieślniczey przechodzi 6000, po między któremi iest 3000 Niemców. Sądzono, iż na przedmieściu S. Antoniego tym łatwiej będzie można wzniecić rozruchy, ponieważ tam zasły spory między właścicielami rękodzielni i ich robotnikami, których Policya ieszcze nie mogła osiągnąć. Można zawsze było przedsięwziąć zamach, nie udałby się, więc można się było usprawiedliwić bezbrennością. Wszystkim, którzy przypuszczeni byli do tajemnicy zalecono surowo, niecierpieć innego odgłosu iak: Niech żyje konstytucya! Odgłos, który mógłbyż wzięty za niewinny, gdyby nie był hasłem stronictwa.“

„Wszystko umowione było na d. 5. Czerwca: Pierwsze oznaki z których można się było dorozumiewać co się stać miało, były

te, że czeladz rzemieślnicza miasto znajdowała się przy robocie tego poranku, zgromadziła się licznie po szynkach i przepędzała dzień na pijaństwie. Policya mniemala, że główne wypadki rozruchu miały być na placu Ludwika XV. między Tuilleri i pałacem Bourbonów, gdzie się odbywa posiedzenie Deputowanych. Lecz tu był tylko pozor-zacpek. Istotny punkt, było przedmieście S. Antoniego chociaż oddalone milę, lecz zostające przez bulwar w bezpośrednim związku z placem Ludwika XV. W porządnych odstępach zajmowały pojedyncze korpnsy złożone z 500 ludzi bulwar, a tak tworzyli burzyciele długi i nie rozzerwany łańcuch.“

„Jak ten zamach został zniszczony wiadomo iest z gazet. Silne środki ostrożności przedsięwzięte przez Policyę, wzgarda zimna, którą obywatele przypatrywali się temu widokowi i deszcz rzęsy, położony koniec rozruchowi, a około 10ty godziny powróciła młodzi Nadzieja Narodu, zmoczona i zmordowana od krzyku do domów.“

„Mimo osób, którzy stali po za szpalcami i zakazywali, aby nie wołano inaczej iak: Niech żyje konstytucya, przecież słyszano, gdy iuż było ciemno inne wykrzyki, o których myśli buntowniczey nie masz wątpliwości. Zapewniają atoli, że te odgłosy pochodziły iedynie od byłych wojskowych czasów Bonapartego.“

„Tak tedy zamach, zaburzenia Paryża nie udał się tą razą, i spodziewać się a nawet oczekiwać należy, iż w dniach następujących iako też i w d. 11. z. m. w którym chciiano największe zrządzić rozruchy usiłowania zlecających były bezowocnymi. Atoli Władzia kierujący nie stracił dla tego swojej nadziei zaburzenia Prowincyy i z tamtego może trzeba się nam spodziewać ważnych wypadków. Nierozmyslnie byłoby przepowiedzieć, że te walki skończą się rozlewem krwi, wszystko atoli zawisło na tem, czyli Rząd spuścić się może na wojsko, a to pytanie zawisło od drugiego: iak dalece udało się dobremu myślacemu Ministrowi Woyny, zaprowadzonemu przez iego poprzedników urządzenia po publikach, dążące oraz do powstania uczynic nie szkodliwymi.“